

Den næste sag på dagsordenen var:

38) Første behandling af lovforslag nr. L 200: Forslag til arkivlov.

Af kulturministeren (Brian Mikkelsen).
(Fremsat 17/4 2002).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kim Andersen (V):

Større åbenhed og kortere tidsfrister er væsentlige fremskridt i det forslag til ny arkivlov, L 200, som kulturministeren her har fremsat.

Forud for fremsættelsen af forslaget er der foregået et grundigt udvalgsarbejde, hvor repræsentanter for pressen, forvaltninger og forskningsverdenen har deltaget. De har alle haft mulighed for at fremkomme med deres ønsker til en ny arkivlov. Resultatet er blevet, synes vi i Venstre, et lovforslag, der tegner til at give en forbedret lov, der er tilpasset ændringerne i samfundet i de sidste 10 år, siden den sidste arkivlov blev vedtaget.

En arkivlov har to hovedhensyn at tage: Den skal sikre den størst mulige åbenhed i den offentlige sektor, og samtidig skal den værne om privatlivets fred og om særligt følsomme oplysninger for den enkelte og for samfundet. Det er den svære balance mellem åbenhed og integritet, mellem forsknings- og offentlighedshensyn, samfundsuplysninger, der ikke skal være tilgængelige i en rum tid, og hensynet til personoplysninger, der skal sikres. Det er vores opfattelse, at det lovforslag, der her foreligger, på en fornem måde forener de hensyn.

Forslaget har en række hovedelementer:

Den almindelige tilgængelighedsfrist foreslås nedsat fra 30 til 20 år. Det vurderes, at 20 år er tilstrækkelig beskyttelse i den administrative proces. Der vil fortsat være mulighed for at fastsætte længere frister, op til 60 år, ud fra en særlig vurdering.

I de tilfælde, hvor det drejer sig om oplysning om enkeltpersoners private forhold, er tilgængelighedsfristen nedsat fra 80 til 75 år. Oplysninger om enkeltpersoners privatforhold vil dermed stadig væk som regel ikke være tilgængelige i den pågældendes levetid.

På de områder, hvor der ikke er baggrund for at opretholde fristen i 75 år, er fristen nedsat til 50 år.

Lovens anvendelsesområde foreslås udvidet, så den også omfatter en række offentligt ejede selskabers arkivalier. Og dette sker efter en konkret vurdering af, om deres bevaring har en historisk værdi.

Endvidere åbnes der i loven mulighed for, at en række institutioner, som ikke i lovens forstand er offentlige arkiver, kan indsamle og opbevare private arkivalier, der er omfattet af persondataloven. Og det er kun, hvis disse institutioner sikrer beskyttelseshensynet til den enkelte borger.

Endelig tilstræbes der en større regellighed mellem statslige og kommunale arkiver.

Kl. 20.00

Det nye lovforslag er en modernisering og en liberalisering af den gamle lov, hvor åbenheden bliver større, tilgængelighedsfristerne sættes ned, hvilket giver større adgang for journalister, forskere, historikere og andre med interesse for de henlagte sager.

Jeg vil gerne i den forbindelse understrege, at vi med loven lever op til den vedtagelse, som blev resultatet af holocausthøringen i januar 2000.

Den nye arkivlov er udformet, så den løbende kan tage hensyn til udviklingen på it-området. Arkiverne har jo ikke blot en servicefunktion, men de fungerer også som opbevaringssteder for en del af vores kulturarv. Mange dokumenter kommer ikke længere i papirform, og det er nødvendigt at have nogle retningslinjer for, hvordan vi opbevarer og lagrer disse informationer.

Lovforslaget er som nævnt udtryk for en liberalisering, som vi i Venstre er glade for. Forslaget lever op til nutidige krav og forventninger, og vi kan i Venstre fuldt ud støtte det fremsatte lovforslag.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg skal komme tilbage til spørgsmålet om vores vurdering af, om det her lever op til de krav, der bør stilles. Men jeg vil godt her spørge Venstres ordfører, hvordan Venstre stiller sig til det forslag, der er kommet fra adskillige sider, om, at der oprettes et klageorgan, der kan tage stilling til afslag på arkivadgang. Det er vel fuldstændig i pagt med tiden og med en retspolitisk holdning, om, at der er mulighed for en second opinion, en anden undersøgelse, og derfor vil det vel være naturligt, at også Venstre støtter sådan et klageorgan, som der er rejst forslag om fra for-

skellig side. Så jeg vil bare høre Venstres ordfører sige det heroppefra.

(Kort bemærkning).

Kim Andersen (V):

Tak for spørgsmålet.

Der har jo været overvejelser om at oprette en klageinstans til prøvelse af afslag på dispensationsansøgninger. Men af 2.500 ansøgninger har, så vidt jeg har kunnet finde ud af, kun 86 fået afslag på ansøgninger om indsigt i sager, som ikke var forældede, og heraf blev de 57 afvist med henvisning til private forhold som årsag. Derfor må man sige, at summa summarum bureaukrati og sagsbehandlingstider taget i betragtning har vi ikke skønnet, at der er det store behov i virkelighedens verden for en sådan klageinstans.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu kan man selvfølgelig gøre behovet for en klageinstans op på mange forskellige måder. Man kan selvfølgelig gøre det op i antallet, der ikke får adgang til det, de ønsker. Men er Venstres ordfører ikke enig med mig i, at det faktisk er mere relevant at se på, hvad det er, de ikke får adgang til – det kan jo netop være nogle få, meget interessante og vigtige ting, der bliver lukket af for – frem for bare at se på selve antallet? Er det ikke rigtigt, at antallet sådan set ikke er særlig relevant, og er Venstres ordførers argumentation i virkeligheden ikke bare en argumentation for, at man relativt simpelt kunne lave sådan et klageorgan, som ikke ville have mange opgaver at tage sig til, fordi det jo i virkeligheden er så få sager, hvor et ønske om indsigt ikke bliver imødekommet?

(Kort bemærkning).

Poul Qvist Jørgensen (S):

I forlængelse af spørgsmålet fra hr. Søren Søndergaard til hr. Kim Andersen kunne man jo også stille det spørgsmål, om hr. Kim Andersen er sig bevidst, at den, der nu skal være smagsdommer i de her ganske vist få sager, er ministeren, hvis vi vedtager lovforslaget i den foreliggende form.

(Kort bemærkning).

Kim Andersen (V):

Til hr. Poul Qvist Jørgensen vil jeg gerne sige, at dette, at ministeren i sidste instans er ankenemiligheden, jo ikke adskiller sig fra forholdene, som de er i den nugældende lov. Så i den sam-

menhæng er der jo ikke tale om nogen forværring, det er en fortsættelse af praksis.

Kl. 20.05

Formanden:

Hr. Poul Qvist Jørgensen som ordfører.

Poul Qvist Jørgensen (S):

Det forekommer noget paradoksalt at skulle medvirke til denne første behandling af arkivloven, samtidig med at der fortsat råder en mildt sagt kæmpe forvirring om, hvor de materialer, vi skal lovgive om her, skal opbevares.

Jeg forstår, at ministeren er landet i en beslutning om at pege på Odense som placeringen af det nye rigsarkiv. Det er et forslag, vi ikke synes virker særlig gennemtænkt. Og vi glæder os meget til at høre argumentationen for at skippe 110 stillinger – mange meget specielt- og højtuddannede folk – i det storkøbenhavnske område, for slet ikke at tale om det kolossale svigt denne udflytning er i forhold til de ca. 85 pct. af brugerne – jf. ministerens egen redegørelse til Folketinget eller i hvert tilfælde til Kulturudvalget – som kommer fra det storkøbenhavnske område. Vi glæder os meget til at høre de saglige argumenter for en udflytning.

Endnu mere paradoksalt er det da, at vi skal behandle lov om arkiver, samtidig med at alle mulige planer om alvorlige besparelser og nedskæringer svirrer på det her område – også på det her område. Jeg skal blot henvise til, at der jf. dagspressen skulle foreligge planer om en væsentlig beskæring af antal sagkyndige ved Landsarkivet for Sønderjylland. Ledelsen for Landsarkivet for Sønderjylland skal flyttes nærmere storbyen, altså også til Odense. Og det sidste nye er, at det også kommer til at koste reelle stillinger, forskerstillinger, i det sønderjyske.

Det er meget utilfredsstillende, og vi fristes til at nægte medvirken ved lovforslaget om arkiver for også på den måde at markere vores utilfredshed med de forskellige planer og håndteringen af især provinsen i disse sager. Men sådan er vi jo ikke i Socialdemokratiet.

Forslaget til en ny arkivlov imødekommer på centrale punkter det, vi i Socialdemokratiet gerne vil, nemlig en større tilgængelighed til offentlige arkiver. Således bliver arkivalier tilgængelige efter 20 år mod tidligere 30 år. Det er selvfølgelig positivt, som det jo allerede har været nævnt. Vi kunne måske godt have tænkt os en endnu kortere frist, men er egentlig enige med

hr. Kim Andersen i de to modsvarende hensyn, der skal tages i sådan nogle sager.

Men desværre er der jo ikke tale om lutter lykke. Gummiparagrafferne i det nye lovforslag er talrige. Således er der lagt op til en betydelig centralisering af magten hos ministeren. Det er fremover ministeren, der alene – og jeg kan forstå på hr. Kim Andersen fortsat alene – skal vurdere, om arkivalier kan få forlænget tidsfristen ud over de 20 år.

Der er ingen instanser, selv om der er gode forslag om det, hvor brugerne af arkivalier kan henvende sig med klager eller har mulighed for at komme med indvendinger mod ministerens beslutninger. Kulturministeren har dermed gjort sig til enerådig smagsdommer. Dette på trods af talrige anbefalinger fra brugernes side, det være sig Dansk Journalistforbund, universiteter og andre med høringsret.

Det er ikke kun brugerne, der overses. Konsekvensen af nedsættelse af tilgængeligheden til offentlige arkivalier fra 30 år til 20 år medfører en betydelig øget udgift hos dem, der skal aflevere og screene arkivalierne. Hvis denne udgift ikke dækkes af kulturministeren, er der endnu en ny udgift, der vil blive tørret af på de i forvejen hårdt prøvede kommunale og statslige myndigheder.

Det positive signal om at sænke tilgængeligheden er ren kosmetik, når det af samme lovforslag fremgår, at myndighederne ikke behøver at aflevere deres arkivalier, før de er 30 år gamle.

Når der ikke gælder de samme regler for, hvornår myndighederne skal aflevere deres arkivalier til Statens Arkiver, som for, hvornår de skal være tilgængelige for offentligheden, hvad er det hele så egentlig værd? Så er der ikke længere tale om ægte åbenhed, men derimod om en legitim grund for myndighederne til fortsat at holde fast i vigtige dokumenter, de ikke ønsker tilgængelige for offentligheden efter deres egne kriterier.

Det er altså faktisk alt i alt lykkedes for kulturministeren at fremsætte et lovforslag, der ikke udtrykker nogen form for reel brugerindflydelse, men erstatter kulturministeren med de smagsdommere, den borgerlige regering er så bange for.

Kl. 20.10

Trods disse overvejende negative bemærkninger om lovforslaget i den foreliggende form vil jeg give et tilsagn om, at vi med henblik på at skaffe forbedringer på de indlysende svage punkter i lovforslaget aktivt vil medvirke til ud-

valgsarbejdet. Og jeg kan sådan set godt allerede på nuværende tidspunkt annoncere, at der vil være byger af afklarende spørgsmål, som vi kan vende tilbage til under udvalgsarbejdet.

Louise Frevert (DF):

Når man skal vedtage et lovforslag som dette, er det utrolig vigtigt, at hvert sandkorn bliver vendt. Derfor synes jeg også, det er fornuftigt, at kulturministeren har udfærdiget et helt nyt lovforslag i stedet for at lave lappeløsninger på en gammel gældende lov og med dette nye lovforslag får sat fokus på nye tiltag, samtidig med at man har bevaret en del fra den gamle lov, som var yderst fornuftigt.

Af bemærkningerne til lovforslaget kan man konkludere, at det ikke har været muligt at skabe fuld enighed imellem arbejdsgruppen, brugerrepræsentanter og ministeriet hele vejen igennem, men det kan man vel ikke fortænke interessenterne i. De steder, hvor der er decideret har været tvistigheder, mener jeg, at problemet er blevet løst ved at give ministeren en bemyndigelse til i sidste ende at være beslutningstager.

Ligeledes er det fornuftigt, at private interessenter nu kan blive omfattet af arkivloven. Sådan som dette lovforslag er blevet udarbejdet, er det ikke muligt med misbrug, og personbeskyttelsesdata skulle også være bevogtet efter alle kunstens regler.

Vi mener også i Dansk Folkeparti, at nedsættelsen af den almindelige tilgængelighedsfrist fra 30 år til 20 år er et rigtigt tiltag, idet gennemsigthed og åbenhed er den rette vej at gå.

Interessenterne har ikke kunnet blive enige om, hvorvidt man skulle have en nedsættelse fra 80 års tilgængelighedsfrist til 75 år, men man har nu vedtaget 75 år, og det mener vi er rimeligt.

Lovforslaget giver desuden mulighed for, at man kan gå ind og undersøge ting i arkiverne med dispensation, hvis dette skulle være nødvendigt, og ligeledes giver lovforslaget også mulighed for, at man kan bevare ting ulæst, indtil det er lovligt at offentliggøre dem.

Der har været en del skrivelser om digitaliseringsprocessen, og det synes jeg også at er håndteret fint i loven ved at give ministeren bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om tidspunktet for aflevering af arkivalier, der er lagret på elektronisk medium. Selvfølgelig vil der være en del ekstra ressourcer, der skal bruges på at opdatere lige præcis dette elektroniske område, men det lyder, som om der er taget fuld højde for det.

I Dansk Folkeparti mener vi, at dette er et rigtig godt lovforslag.

(Kort bemærkning).

Poul Qvist Jørgensen (S):

Jeg skulle lige være helt sikker på, om det virkelige er ordføreren for Dansk Folkepartis opfattelse, og at det skulle være en generel opfattelse, at tvistigheder klares ved at give ministeren en bemyndigelse. Jeg tror, jeg citerede nogenlunde ordret.

(Kort bemærkning).

Louise Frevert (DF):

Ja, det kan godt være, at det var nogenlunde korrekt citeret. Jeg vil sige det på den måde: Der har været nogle uoverensstemmelser, som ordføreren for Socialdemokratiet også har kunnet observere i bemærkningerne til lovforslaget, og man er kommet overens med det. Når jeg siger det på denne måde, er det, fordi det f.eks. er i klagenævnet, at vi giver ministeren en beføjelse til at kunne gå ind som sidste ankeinstans.

(Kort bemærkning).

Poul Qvist Jørgensen (S):

Jo, og det, der sådan set er det mest interessante i det, er, at det ser ud til at være en fast tendens i lovforslagene, at hver gang der har været en tvist, har ministeren valgt at følge mindretallet og i videst muligt omfang ikke flertallet.

Carina Christensen (KF):

De offentlige arkiver har to hovedformål. Det ene er at bevare historisk værdifulde arkivalier, og det andet formål er at stille de her arkivalier til rådighed for borgere og myndigheder som dokumentation eller til almenkulturelle eller forskningsmæssige formål.

Kl. 20.15

Regeringen har i det her lovforslag til en revision af arkivloven søgt at sikre en god balance mellem dels at tilvejebringe den størst mulige dokumentation, der vurderes at være af betydning for den fremtidige benyttelse, dels at tilvejebringe den størst mulige åbenhed i adgangen til at benytte arkivalier uden derved at udlevere oplysninger, der for en kortere eller længere periode kræver fortrolighed.

En af måderne til at opnå større åbenhed er at nedsætte fristerne for, hvornår arkivalierne er tilgængelige. Det foreslås derfor også, at den almindelige tilgængelighedsfrist nu sættes ned fra 30 år til 20 år.

Fra konservativ side kan vi tilslutte os denne nedsættelse af tilgængelighedsfristen. Med en frist på 20 år opnås der langt større åbenhed, samtidig med at den politisk administrative proces stadig er tilstrækkeligt beskyttet.

Med en ny frist på 20 år må det dog forventes, at man vil opleve en øget anvendelse af fristforlængelser. Det vil jo klart gå imod målet om øget åbenhed, og vi hilser det derfor velkommen, at der med forslaget fastsættes en hovedregel om en overgrænse på 60 år for en fristforlængelse.

Flere af de parter, der har afgivet høringssvar, har påpeget, at fristen for aflevering af statslige arkivalier bør følge tilgængelighedsfristen og således også sættes ned fra 30 år til 20 år.

Fra konservativ side mener vi imidlertid ikke, at der er brug for, at det skrives ind i loven. Det gælder jo allerede, at statens arkivalier skal være afleveret, inden de er 30 år, og altså ikke når de er 30 år gamle. Desuden vil arkivalierne være tilgængelige for offentligheden, når de er 20 år gamle, også selv om de ikke er afleveret til et arkiv.

En anden væsentlig del af forslaget handler om, at den særlige tilgængelighedsfrist på 80 år for arkivenheder, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners private forhold, sættes ned til 75 år.

I Det Konservative Folkeparti er vi enige i Kulturministeriets vurdering, at de nødvendige beskyttelseshensyn fortsat vil kunne varetages ved en nedsættelse af fristen til 75 år. Oplysninger om den enkelte borgers private forhold vil som hovedregel ikke være frit tilgængelige for andre inden for den pågældendes levetid, samtidig med at der kan skabes den størst mulige åbenhed.

Vi er også enige i, at der fortsat bør gælde samme tilgængelighedsfrist for straffesager som for sager med personfølsomme oplysninger, og vi kan derfor tilslutte os, at der er fastsættes en frist på 75 år for sager inden for strafferettensplejen.

Hvad angår de områder, hvor der ikke er hensyn, der kan begrunde opretholdelsen af en tilgængelighedsfrist på 80 år, er vi enige i, at de vil kunne varetages forsvarligt af en frist på 50 år.

Arbejdsgruppen har drøftet, hvorvidt der bør oprettes en særlig myndighed, der kan efterprøve og omgøre afgørelser i tilgængelighedssager, der går ansøgeren imod. I Det Konservative Folkeparti mener vi ikke, at der er brug for et særligt ankenævn, da intet tyder op, at borgernes

retssikkerhed ikke varetages tilfredsstillende med de nugældende ankemuligheder.

Som noget nyt foreslås det, at lovens anvendelsesområde udvides til også at omfatte offentligt ejede selskabers arkivalier efter en konkret vurdering af, om deres bevaring har en historisk værdi eller tjener til dokumentation af forhold af væsentlig betydning.

Fra konservativ side hilser vi det her tiltag velkommen, fordi der knytter sig en betydelig samfundsmæssig bevaringsinteresse til en række offentligt ejede selskabers arkivalier.

Vi er også tilfredse med, at man i Kulturministeriet har fulgt arbejdsgruppens anbefaling om, at det i den kommende lovrevision overvejes, hvordan arkivinstitutioner, der efter den gældende lovgivning ikke er offentlige arkiver, men som opfylder nogle bestemte standarder for bevaring, arkivbeskrivelser og formidling, kan modtage private arkivalier, som er omfattet af persondataloven.

Endelig finder vi det også fornuftigt og hensigtsmæssigt, at man i lovforslaget stræber efter at opnå størst mulig sammenhæng og lighed mellem de regler, der gælder for statens arkivalier, og dem, der gælder for kommunernes arkivalier. Formålet er at sikre den størst mulige åbenhed til offentlige arkivalier, uanset om de kommer fra den kommunale eller den statslige forvaltning.

Alt i alt mener vi, at regeringen med det her lovforslag har fundet en særdeles god balance mellem på den ene side behovet for beskyttelse af fortrolige oplysninger og hensynet til borgerne og på den anden side behovet for større åbenhed.

Det Konservative Folkeparti kan støtte forslaget.

Lene Garsdal (SF):

Da vores kulturpolitiske ordfører, hr. Ole Sohn, ikke kan være til stede, skal jeg her redegøre for SF's holdning til forslaget:

Kulturministeren har sagt, at den nye arkivlov vil sparke døren op til de offentlige arkiver. Det er en lige lovlig flot bemærkning. Forslaget indeholder rigtig nok flere fremskridt i retning af øget åbenhed, som SF længe har talt for, og det er glædeligt.

Vi mener imidlertid, at lovforslaget kunne og burde have forbedret mulighederne for tilgængelighed yderligere. Især anser vi det for en alvorlig svaghed, at lovforslaget ikke rummer væ-

sentlige skridt i retning af øget gennemsigtighed i myndighedernes behandling af ansøgninger om arkivadgang og forbedret retssikkerhed for brugerne.

KL 20.20

Det er et skridt i den rigtige retning, at der fastsættes en overgrænse på 60 år for fristforlængelser for statslige arkivalier med mulighed for at tage hensyn til en parts eller individuelle interesser, når der ansøges om adgang til ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier.

Det er også godt, at tilgængelighedsfristen for offentlige myndigheders arkivalier nedsættes fra 30 til 20 år. Men det kan vise sig i praksis ikke at få nogen betydning, eftersom der i lovteksten står, at myndighederne kun skal tilstræbe at aflevere deres arkivalier til Statens Arkiver, inden de er 30 år gamle. Herved opstår en klar risiko for et afleveringsefterslæb på op til 10 år, hvilket i praksis vil kunne mindske værdien af den foreslåede fristnedsættelse. Afleveringsfristen skal selvfølgelig være identisk med tilgængelighedsfristen.

Nedsættelsen af 80-års-fristen for adgang til arkivalier indeholdende enkeltpersoners private og økonomiske forhold til 75 år er for lille. Den bør længere ned, således at det alene er enkeltoplysninger om enkeltpersoners private forhold, der bør omfattes af en længere tilgængelighedsfrist. Personoplysninger kan så, som man gør det f.eks. i USA og mange andre lande, maskeres eller overstreges ved forhåndsscreening af akterne.

Det er vigtigt, at der er maksimal åbenhed og gennemsigtighed i de politiske og samfundsmæssige beslutningsprocesser. Hvis statsmagtens repræsentanter forholder borgerne væsentlig viden, herunder om den nære fortid, er det ensbetydende med en forøgelse af statens magt på bekostning af borgernes magt og indflydelse. Gøres det besværligt for borgerne at kigge landets beslutningstagere og embedsmænd i kortene, mindskes muligheden for, at borgerne kan deltage kritisk og informeret i den offentlige debat og dermed udvikle og konsolidere de demokratiske processer.

Set i dette lys er det foreliggende forslag til en ny arkivlov alene et beskedent fremskridt i retning af den øgede åbenhed, hvilket må siges at være noget uliberalt. Da der er tale om en mindre forbedring, vil vi se positivt på forslaget, men vi vil under udvalgsarbejdet søge at sparke døren lidt mere op.

Naser Khader (RV):

Det Radikale Venstre er meget enig i de intentioner, som ligger til grund for den revision af arkivloven, vi behandler i dag.

Vi hæfter os positivt ved de hensigter om liberalisering, øget åbenhed og gennemsigtighed, og vi hæfter os ved de reelle tiltag, som regeringen er kommet med i denne sammenhæng, nemlig at tilgængelighedskriteriet er sat ned til 20 år, at 80-års-tilgængelighedsfristen er nedsat til 75 år, at der indføres tidsfrister for behandling af ansøgninger, og at der indføres parallelle regler for de kommunale og statslige arkivalier.

Ethvert skridt i retning af større gennemsigtighed er positivt ud fra et samtidshistorisk perspektiv, men det bekymrer os, at kulturministeren har valgt at læne sig mere op ad forvaltningens end ad brugernes behov i forbindelse med arkivloven, og at man på en række punkter indfører bestemmelser, der potentielt modvirker den liberalisering, man i øvrigt lægger op til. Her tænker jeg bl.a. på, at tilgængeligheds- og afleveringsfristen ikke er synkroniseret, så man kan frygte et efterslæb, og jeg tænker på de upræcise undtagelsesbestemmelser, der potentielt kan medføre, at nedsættelsen af tilgængelighedskriteriet ikke bliver reelt.

Desuden undrer det os, at ministeren i Politiken den 19. april 2002 kan udtale, at døren til arkiver sparkes op, når man samtidig fastholder den nuværende ordning i forbindelse med oplysninger om enkeltpersoners private forhold. Nok nedsætter man 80-års-fristen til 75 år, men det kan undre, at kulturministeren ikke i højere grad vil følge brugernes ønske om, at 80-års-fristen ændres til at omfatte enkeltoplysninger i stedet for at omfatte hele arkivenheder, en ordning, man med held praktiserer i USA. En sådan ændring vil selvfølgelig kræve flere ressourcer, det er der nok ingen tvivl om, men det ville have været et betydeligt fremskridt.

Desuden må vi også fremhæve den anke, som kommer fra brugerne, nemlig at der med dette lovforslag ikke er taget initiativ til at indføre en uafhængig klageinstans, og at man end ikke har fulgt både brugerrepræsentanterne og Tilgængelighedsudvalgets ønske om at udvide Tilgængelighedsudvalgets virke i den retning, så vi dermed sikrer en større brugerkontrol.

Kl. 20.25

Jeg kan ikke stille mig tilfreds med, at ministeren og forvaltningen påstår, det ikke er nødvendigt, når samtlige hørte brugere hævder det modsatte. Hvis der ikke er grund til at klage, og

det hævder ministeren der ikke er, så undrer det naturligvis, at brugernes erfaringer siger det modsatte.

Alt i alt er det et forslag til en tiltrængt ny arkivlov, vi er blevet præsenteret for, og på den baggrund vil Det Radikale Venstre gerne støtte forslaget, men lovforslaget er ikke så liberalt, som vi kunne ønske det af en liberal regering.

Søren Søndergaard (EL):

Folketinget har jo tidligere givet udtryk for et, vil jeg sige, markant ønske om større tilgængelighed i forbindelse med en revision af arkivloven, og derfor er det store spørgsmål, vi står med her i dag, jo, om det her forslag lever op til de forventninger om mere åbenhed, som Folketinget vel skabte med den debat, vi havde før – er det et par år siden? – og hvor der på baggrund af den debat blev nedsat et udvalg, som fremkom med en betænkning.

Jeg synes, vi bliver nødt til at konstatere, at regeringen og Folketinget, hvis Folketinget vedtager det, ikke lever op til de forventninger, der blev skabt. Tværtimod synes jeg, at der på nogle punkter er tale om en skuffelse, og når vi snakker om, hvorvidt det her repræsenterer fremtiden, vil jeg sige, der vil være mere fremtid i arkivlovgivningerne i f.eks. Storbritannien, end der er i det, der ligger her.

Vi synes jo, det er tankevækkende, som også andre ordførere har været inde på, at på alle de spørgsmål, hvor det udvalg, der har arbejdet med det her, var delt, har regeringen så taget stilling, og på langt de fleste punkter har regeringen valgt at følge det flertal, som repræsenterede systemet, dem, der administrerede systemet, og ikke det store mindretal, som repræsenterede brugersiden.

Vi vil i forbindelse med udvalgsbehandlingen komme med en række spørgsmål om kongehusets arkivalier for så vidt angår regentens funktion som statsoverhoved. Vi vil tage spørgsmålet om Statens Arkivers mulighed for at kræve gebyrer, militærrets særlige afleveringsordning, indsættelse af revisionsbestemmelser og flere andre ting op. Jeg synes, at der her ved første behandling er behov for at understrege tre problemer, som vi synes er særlig store.

Det ene problem er det, der lidt består i, at det offentlige ligger inde med mange arkivalier, som ikke bliver afleveret, som ligger rundtomkring hos det offentlige, og hvor det jo viser sig, at mange af dem ved man ikke hvor er. De dukker op, også i ministerier, hvor de egentlig ikke bur-

de være. Vi har haft nogle sager tidligere, hvor det var tilfældet. Det er et reelt problem, og vi må diskutere, hvordan vi kan gøre noget ved det.

Det andet problem er spørgsmålet om fristforlængelserne, for fristforlængelserne, altså det, at man kan forlænge fristen for, hvornår folk kan få adgang til de her arkiver, kan jo underminere de generelt kortere tidsfrister til arkivadgang. Det er jo sådan, at Udenrigsministeriet en gang årlig udsender et katalog på 30-40 A4-sider over sager, som er blevet fristforlænget ud over de 30 år, og der er i hvert fald mange gange, hvor man ikke umiddelbart helt forstår, hvad begrundelsen for det er. Uden at gå ind i konkrete eksempler vil jeg sige, at det virker i hvert fald, som om der er en diskussion om, hvad grundlaget for fristforlængelserne er.

Det tredje problem er spørgsmålet om de personlige oplysninger, hvor det stadig væk er et spørgsmål, om man tager udgangspunkt i personen, eller man tager udgangspunkt i funktionen. Altså hvor har man snittet i forbindelse med, at man vurderer, at man ikke kan offentliggøre noget af hensyn til personer? Hvor langt går det også ind, når de personlige oplysninger er noget, som er direkte knyttet til den funktion, som den pågældende har haft?

Vi stiller os uforstående over for det og vil under udvalgsarbejdet afsøge mulighederne for, at man går langt længere i retning af det, man gør i USA, i Canada, i Sverige, i Norge og i Finland med, at man anonymiserer den type ting, sådan at man kan få det centrale ud af det, uden at personers navn bliver offentliggjort, eller personers identitet nødvendigvis bliver afsløret.

Kl. 20.30

Det mener vi er helt afgørende at komme videre med, ellers forudser vi, at en masse ting reelt vil blive holdt hemmelige i mange flere årtier, end de burde holdes hemmelige, til skade for bl.a. forskningen og forståelsen af vores egen historie.

Et helt afgørende problem, jeg vil nævne til sidst, er spørgsmålet om klageorganet, hvor vi jo kan konstatere, at fra en række af brugerne har der været et ønske om, at der oprettes en klageinstans eller et uvildigt nævn, som kan behandle klager over afslag på arkivadgang.

Vi kan ikke helt finde den reelle argumentation. Vi har hørt Venstres argumenter, der er ikke så mange af dem, men den type af kvantitative argumenter synes vi ikke rigtig gælder, så vi ser i hvert fald også frem til at høre ministerens

mere uddybende begrundelse f.eks. i forbindelse med udvalgsarbejdet for, hvad årsagen er til, at der ikke kan oprettes sådan et klageorgan.

Bodil Kornbek (KRF):

Kristeligt Folkeparti kan overordnet set godt støtte lovforslagets intentioner, nemlig det at skabe den størst mulige åbenhed, når det gælder adgangen til de offentlige arkivalier.

Forslaget indeholder jo en større grad af ligestilling mellem de statslige og kommunale arkivalier med hensyn til afleveringspligt og tilgængelighed, og det finder vi jo særdeles hensigtsmæssigt.

Vi finder også, at det er et skridt i den rigtige retning, at forslaget indeholder nedsættelse af den generelle tilgængelighedsfrist for offentlige arkivalier, nemlig fra 30 til 20 år. Men – og det er det første men – lovforslaget opretholder jo også, at de statslige myndigheder, så vidt det er muligt, skal aflevere deres arkivalier, inden de er 30 år gamle. Her er der jo så et efterslæb på afleveringsfristen på 10 år, og det kan betyde, at værdien af den foreslåede tilgængelighedsfrist formindskes, og det er vel ikke det, der er ønsket med dette område.

Forslaget indeholder også en overgrænse på 60 år for fristforlængelser for statslige arkivalier. Det synes vi også virker meget fornuftigt og positivt, men nu kommer så det andet men. I lovforslaget er der nemlig meget bredt formuleret undtagelsesmuligheder fra dette, og det kan vel reelt betyde, at grænsen på 60 år kan vise sig at være uden den store værdi, og så er vi jo lige vidt. Så en præcisering, en bedre afgrænsning af, hvad de her undtagelsesmuligheder drejer sig om, det vil vi foretrække.

Det tredje og sidste men drejer sig om et område, som vi helt klart i Kristeligt Folkeparti mener, der bør ses nærmere på, når nu vi taler om åbenhed og ikke mindst gennemsigtighed, og det er brugerens retssikkerhed.

Forslaget giver ikke brugerne forbedrede ankesmuligheder vedrørende afslag på arkivadgang, og der finder vi i Kristeligt Folkeparti, at det er et område, vi gerne vil have, at der bliver sat fokus på under udvalgsarbejdet, hvis det er muligt selvfølgelig.

Vi ser gerne mulighed for et uafhængigt ankenævn, eller, hvis der er forslag fremover i arbejdet her, muligheder, som i hvert fald tilgodeser brugerne på det her område. Hvad enten det så er få eller mange, der har brug for det, så sy-

nes vi, at det er vigtigt at se på den retssikkerhed.

Vi er positive, men vi ønsker også nogle ændringer.

Kulturministeren (Brian Mikkelsen):

Jeg vil godt starte med at sige tak til ordførerne for den synes jeg trods alt overvejende positive modtagelse, som lovforslaget har fået.

Sagen er jo den, at hovedformålet med det her lovforslag er at skabe den størst mulige åbenhed med hensyn til adgangen til de offentlige arkiver, primært ved at nedsætte fristerne for, hvornår arkivmaterialet er tilgængeligt for offentligheden. Kendsgerningen er jo, at fristerne bliver nedsat på langt de fleste områder.

Med lovforslaget har regeringen søgt at nå frem til en rimelig afvejning af på den ene side behovet for størst mulig åbenhed og på den anden side beskyttelse af oplysninger, som for en kortere eller længere periode fordrer fortrolighed og ikke mindst hensynet til private borgere, som vi selvfølgelig skal værne om og beskytte. Arkivloven er både en kulturbevaringslov og en del af den øvrige forvaltnings- eller offentlighedslovgivning.

Kl. 20.35

Grundlæggende er det mit indtryk, at vi i Danmark har en god arkivlov, som virker efter sin hensigt og sit dobbelte sigte, og med det her nye lovforslag er der derfor ikke foretaget grundlæggende ændringer i strukturen. Man kan snarere sige, at vi har drejet på nogle eksisterende håndtag i retning af større åbenhed.

Jeg synes, det er dejligt at konstatere, at der er bred opbakning til forslaget om en nedsættelse af den almindelige tilgængelighedsfrist fra 30 til 20 år, som er et væsentligt skridt i retning af større åbenhed.

I en overgangsperiode vil nedsættelsen kræve en ekstra ressourceindsats hos nogle myndigheder, og Kulturministeriet vil bl.a. via Tilgængelighedsudvalget følge udviklingen og overvåge, at eventuelle ressourceproblemer ikke bliver til hinder for, at den offentlige forvaltnings dokumenter som hovedregel kan være tilgængelige efter 20 år.

Der har også været nogle spørgsmål omkring sammenhængen mellem afleverings- og tilgængelighedsfristen. Det har været fremført fra bl.a. hr. Naser Khader, at det ikke er logisk, at man ikke også nedsætter afleveringsfristen til 20 år, og der har også fra visse ordføreres side været

udtryk bekymring for, at dette vil virke som en hæmsko for intentionen om større åbenhed.

Lad mig først og fremmest slå fast, at med den gældende formulering af loven, skal, som senest også fru Bodil Kornbek nævnte, statens arkivalier være afleveret, inden de er 30 år gamle, altså ikke når de er 30 år gamle. Vi kan altså sagtens inden for den nuværende formulering af loven tilstræbe, at afleveringsfristen og tilgængelighedsfristen bliver sammenfaldende.

Men vi skal også være opmærksomme på, at en nedsættelse af afleveringsfristen på nuværende tidspunkt til 20 år vil være forbundet med en betydelig ekstra ressourceanvendelse, både hos de afleverende myndigheder og Statens Arkiver.

Samtidig vil der opstå et akut behov for en kraftig forcering af magasinudbygningsplanerne for Statens Arkiver. Det har vi jo taget fat på i dag med offentliggørelsen af et fremragende byggeri, som er fremtidsrettet, moderne, indrettet med den nyeste teknologi, og som forventes at stå færdigt i Odense i 2006 eller 2007.

Jeg vil også godt lægge vægt på her i dag, at sammenhængen mellem afleveringsfrist og tilgængelighedsfrist blev ophævet ved lovændring i 1997. Derfor vil arkivalierne være tilgængelige for offentligheden, når de er 20 år gamle, også selv om de ikke er afleveret til arkivet.

Men det er klart, at det kan opleves som mere besværligt at skulle rekvirere arkivmateriale fra en myndighed, i stedet for at det ligger ordnet og samlet hos Statens Arkiver. Derfor vil jeg gerne arbejde for, at tilgængelighedsfristen og afleveringsfristen i praksis så vidt mulig bliver sammenfaldende.

Hr. Poul Qvist Jørgensen og hr. Søndergaard og andre var inde på spørgsmålet omkring ankenævnet. Hvorfor vælger vi ikke et ankenævn til prøvelse af afslag på ansøgninger om dispensation? Hvorfor etablerer vi ikke endnu et nævn til at overvåge den dokumentgennemgang, der finder sted i forbindelse med spørgsmålet om fristforlængelse?

Se, det gør vi ikke i regeringen, fordi vi mener, at det er vigtigt at fastholde det politiske ansvar for praksis på området. Men vi vælger at videreføre det udvalg, som overvåger myndighedernes praksis på tilgængelighedsområdet, det, som vi kalder Tilgængelighedsudvalget, og vi udvider dets kompetence til også at omfatte kommunernes praksis på tilgængelighedsområdet.

Rigsarkivarens årlige rapporter til Tilgængelighedsudvalget og den løbende dialog mellem

udvalget og Rigsarkivaren er i høj grad med til at sikre gennemsigtighed i forvaltningen og efterlevelse af den politiske intention om størst mulig åbenhed.

Det er blevet almindelig praksis, at Tilgængelighedsudvalgets beretninger sendes til orientering til Kulturudvalget med oplysning om de foranstaltninger, som beretningen har givet anledning til.

Endelig synes der ikke, som Venstres ordfører hr. Kim Andersen var inde på, at være det store behov for at udvide de nuværende klagemuligheder med et ankenævn, idet det kun er i – jeg sad og omregnede hr. Kim Andersens 86 afslag til procent af det samlede antal – 4 pct. af samtlige klagesager i perioden 1998 til 2001, der blev givet afslag på adgang og i langt hovedparten af tilfældene af hensyn til privatlivets fred.

Så alt i alt synes jeg, at vi har nået et fornuftigt resultat. Jeg vil godt slutte med at sige tak for mange, mange gode bemærkninger. Det lover godt for en grundig og velvillig udvalgsbehandling. Der er jo tale om et lovforslag, der gennemføres i begyndelsen af den kommende samling, og jeg står derfor naturligvis til rådighed i forbindelse med afklaring af spørgsmål, som måtte opstå under udvalgsbehandlingen.

Kl. 20.40

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Først vil jeg selvfølgelig takke ministeren for det, jeg forstod som et tilsagn om at gå positivt ind i etableringen af et ændringsforslag, som betyder nedsættelse af afleveringsfristen til 20 år.

Men derudover er grunden til, at jeg tager ordet her, at jeg godt kunne tænke mig at høre, hvad ministeren egentlig mener med at fastholde det politiske ansvar. Jeg synes måske netop, at det, der er hele kernen i denne her diskussion, er, at der netop kan være politiske myndigheder, som har en politisk interesse i at holde nogle oplysninger tilbage, og derfor er det måske lige præcis et område, hvor det politiske ansvar ikke burde præciseres så meget, som ministeren gør.

Hvad er ministerens begrundelse for så præcist her at understrege det politiske ansvar, f.eks. at en regering i dag skal have det politiske ansvar på den måde, som ministeren understreger?

(Kort bemærkning).

Poul Qvist Jørgensen (S):

Jeg har to – forhåbentlig – korte spørgsmål til ministerens tale her, og det ene er: Tak for tilsagnet om, at vi nu kan få en harmonisering mellem tilgængelighedsfristen og afleveringsfristen. Det kalder så på det spørgsmål, om ministeren også har fået foretaget en beregning af, hvad det koster, for det er i virkeligheden et meget interessant spørgsmål, som meget faldt på sidste gang, så vidt jeg erindrer.

Nu fik vi det signal, som vi vel havde regnet med alle sammen, at det her forslag måtte oversomre, da vi ikke ville kunne nå at blive færdige i den her samling med dette omfattende område. Der vil jeg spørge, om ikke det vil være hensigtsmæssigt, om man allerede på nuværende tidspunkt overvejede, om ikke man skulle rekvirere et notat vedrørende, hvorledes det sikres, at patientjournaler og især skolepsykologiske erklæringer m.v. ikke kan omfattes af de almindelige tilgængelighedsregler.

Jeg har noteret mig, at der er en lidt speciel formulering omkring skolepsykologiske erklæringer, og der synes jeg i hvert fald, at det vil være vigtigt at få den fornødne tid til at få indhentet de formentlig indtil flere meget faglige vurderinger, der skal til, for at vi kan føle os overbeviste om, at en udsendelse af en bekendtgørelse i skoleloven skulle være tilstrækkeligt. At noget om skolernes lov og orden og sådan noget skulle være nok til at sikre skolepsykologiske arkivers lukkethed.

Kulturministeren (Brian Mikkelsen):

Til hr. Søren Søndergaard: Se, nu er det jo ikke så moderne, at en minister stiller sig op med åben pande og brystet skudt frem og siger, at man skal påtage sig et politisk ansvar. Men det synes jeg er relevant, når man taler om lige netop sådan nogle sager som dem her.

I praksis er det jo sådan, at man har et udvalg, et nævn, som kigger på problemet og årlig rapporterer til kulturministeren, og den rapport sender vi så videre til Kulturudvalget.

Problemet er ikke særlig stort, men der er sager, det er nødvendigt, at man tager et politisk ansvar for, og så må Folketinget jo gribe ind, hvis ikke man er enig med ministeren, det er jeg altid parat til at stille op til. Hvis man kan etablere et flertal imod mig, er man meget velkommen.

Men det er vigtigt, at en minister tager et politisk ansvar for sager, som kan være personbela-

stende, kompromitterende, som kan have at gøre med statens sikkerhed, hvis man vurderer det, og mange forskellige ting. Derfor står jeg gerne til ansvar for, at vi vil fastholde, at der selvfølgelig skal være et ministeransvar i sidste ende.

Så var hr. Søren Søndergaard vel hurtig, og det synes jeg også at hr. Poul Qvist Jørgensen var, med hensyn til at fortolke det, jeg sagde omkring tilgængelighedsfrist og afleveringsfrist. Det, jeg sagde helt ordret, var, at jeg gerne vil arbejde for, at tilgængelighedsfristen og afleveringsfristen i praksis så vidt muligt blev sammenfaldende.

Det mener jeg den er i de fleste tilfælde, men jeg vil gerne i den praktiske verden arbejde for, at det bliver koblet tættere sammen, og så må vi se på, hvordan vi kan gøre det bedre.

Det var sådan set, hvad jeg sagde, og det er også det, jeg gerne vil citeres for:

Kl. 20.45

Jeg kvitterer for bemærkningerne. Nu lader vi forslaget oversomme. Det vil sige, at der bliver rig mulighed for debat og spørgsmål, og som nævnt stiller jeg gerne op til at svare på hvad som helst, både i udvalget og i skriftlige svar, og vi vil selvfølgelig bestræbe os på at besvare alle spørgsmålene meget grundigt.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

39) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 102:

Forslag til folketingsbeslutning om forenkling af klageadgang i sundhedsvæsenet og udvidelse af Patientforsikringen.

Af Lone Møller (S), Lene Garsdal (SF), Naser Khader (RV) og Line Barfod (EL).
(Fremsat 23/4 2002).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Med dette beslutningsforslag ønsker forslagsstillerne at forenkle klageadgangen og udvide Patientforsikringen.

Jeg vil gerne sige, at set med regeringens øjne er der tale om et meget sympatisk forslag, som vi gerne medvirker til at fremme.

Forslagsstillerne glemmer blot en enkelt lille ting, man kunne vel kalde det den lille afgørende forskel, nemlig finansieringen. Nogle vil måske mene, det er en detalje, men i så fald er det en vigtig detalje. Det er jo sådan med det beslutningsforslag, der er til behandling her, at forslagsstillerne ikke har taget stilling til, hvordan den forenklede klageadgang og hvordan udvidelsen af Patientforsikringen, som det jo ifølge den tidligere regering ville koste ca. 80 mio. kr. at gennemføre, skal finansieres.

Det første forslag, forenkling af sygehusvæsenets klageadgang, skal gøre klage- og erstatningssystemet mere gennemskueligt for borgerne, for patienterne, der skal etableres en enstrengt indgang til klage- og erstatningssystemet, som skal etableres ved, at der stilles krav om, at alle amter og H:S opretter en særlig patientrådgivning eller et patientkontor, der skal give patienter, som ønsker at klage eller søge om erstatning, råd, vejledning, bistand og hjælp til målrettet at indlevere klagen eller målrettet at rejse erstatningskravet til den rette myndighed.

Jeg vil gerne her tilkendegive, at regeringen er enig med forslagsstillerne i, at klage- og erstatningssystemet kan være vanskeligt at overskue for borgerne, og derfor finder regeringen også, at der bør etableres en enstrengt indgang til klage- og erstatningssystemet.

Det er også baggrunden for, at regeringen allerede har taget initiativ til, at netop denne sag om etablering af en enstrengt indgang til systemet tages op i forbindelse med de nært forestående forhandlinger om den kommunale økonomi.

Den anden del af forslaget, som jo går på udvidelse af Patientforsikringen til at omfatte al patientbehandling, skal sikre, at alle patienter omfattes af en forsikringsordning, uanset hvor de bliver behandlet. Forslaget indebærer, at bl.a. private sygehuse og privatpraktiserende sund-